

Förslaget till ändrad företagsbeskattning

Av pol. mag. *Lars Nabseth*.

1952 års företagsbeskattningskommitté överlämnade den 16 augusti i år sitt betänkande (SOU 1954:19) till finansministern. Enligt de utfärdade direktiven var kommitténs egentliga uppdrag att undersöka i vad mån de olika reglerna i företagsbeskattningen kunde anpassas till de krav som kan ställas ur konjunkturpolitisk synpunkt. Bakgrunden till önskemålet om en konjunkturpolitisk anpassning av företagsbeskattningen var de olika tillfälliga lagstiftningsåtgärder på detta område (investeringsskatten, investeringsavgiften etc.) som i konjunkturstabilerande syfte genomfördes under 1951 och 1952. Syftet med dessa åtgärder var att motverka den investeringsstimulerande effekten av de möjligheter till skattefri självfinansiering av nya investeringar som står företagarna till buds genom skattelagarnas utformning.

Kommittén inleder betänkandet med en diskussion av företagsbeskattningens betydelse ur konjunktursynpunkt. Man understryker härvid den strategiska roll i konjunkturförloppet som företagens investeringar spelar och den betydelse som företagets interna sparande har för finansieringen av dessa investeringar. Därmed är det också klart menar kommittén att de självfinansieringsmöjligheter som de olika skattereglerna, framförallt reglerna om »fri avskrivningsrätt» och om godtagande i allmänhet av den skattskyldiges lagervärdering, öppnar för företagen har stor konjunkturpolitisk betydelse.

En begränsning av de möjligheter för företagen att i ett högkonjunkturläge företaga stora genom internt sparande finansierade investeringar som skattelagstiftningen erbjuder kan enligt kommittén ske på två olika vägar. Antingen kan man i ett sådant högkonjunkturläge tillgripa tillfälliga inskränkningar i avskrivningsmöjligheterna i stil med 1951 och 1952, eller också kan man genomföra en permanent åtstramning av avskrivnings- och värderingsreglerna i skattelagstiftningen för att över huvud taget minska företagens självfinansieringsmöjligheter.

Kommittén förordar den sistnämnda metoden då tillfälliga inskränkningar inte anses tillräckligt effektiva. För avskrivningar på maskiner och inventarier föreslår kommitténs majoritet att de nuvarande bestämmelserna i kommunalskattelagen om fri avskrivning skall upphävas och ersättas med en begränsad avskrivningsrätt. Enligt denna skall avskrivning på maskiner och inventarier få ske med 30 procent av anskaffningskostnaden under det första året och därefter med 30 procent på det kvarstående bokförda värdet. Härigenom får något mera än hälften av anskaffningsvärdet skrivas av under de båda första åren. Till denna huvudregel fogas en kompletteringsregel som säger att man under alla förhållanden inte något år behöver visa högre värde för maskiner och inventarier än som skulle ha blivit fallet om man tillämpat en avskrivning på 20 procent av anskaffningskostnaden

per år. Vid användningen av kompletteringsregeln måste den skattskyldige ha en avskrivningsplan för varje tillgång vilket däremot inte gäller för huvudregeln.

Tillåtelse att använda denna begränsade avskrivningsrätt skall ges efter samma grunder efter vilka de skattskyldiga nu kan få tillstånd att tillämpa fri avskrivning. Tillstånd kan sålunda fortfarande endast ges åt aktiebolag och i beskattningshänseende därmed likställda juridiska personer exempelvis sparbanker.

Kommittén har också prövat frågan om avskrivningen skall grundas på anskaffnings- eller återanskaffningskostnaden men föreslår här inte någon ändring i gällande bestämmelser. Detsamma gäller frågan om värdeminskingsavdrag på byggnader där man inte heller finner skal att föreslå någon ändring.

Vad beträffar värderingen av varulager föreslår majoriteten i kommittén att det i den permanenta lagstiftningen skall införas mera restriktiva lagervärderingsregler än vad som nu är fallet. Man föreslår sålunda att den nedre gränsen för lagervärderingen skall vara 50 procent räknat på det lägsta av anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet. Denna 50-procentiga nedskrivning kan emellertid om den skattskyldige så önskar få beräknas på ett medeltal av anskaffningsvärdet för lagret i de tre senaste boksluten. Detta innebär att om det under beskattningsåret avyttrade lagret inte kunnat återanskaffas så kan ändå en tidigare gjord lagernedskrivning få temporärt bibehållas. Ett annat alternativ för den skattskyldige som kommittén föreslår är att nedskrivningen kan få beräknas på ett värde som motsvarar anskaffningsvärdet enligt det lägsta pris som förekommit under den senaste femårsperioden. Anvandes denna regel får nedskrivning

endast ske till 70 procent och den gäller endast för råvaror och stapelvaror.

De angivna reglerna skall inte gälla för bank- och försäkringsinrättningars »lager» av värdepapper och dylikt men några särskilda värderingsregler härvidlag anges inte.

De nya bestämmelserna för varulagervärdering skall tillämpas i full utsträckning först efter en viss övergångstid av sex år.

Kommittén berör också frågan om rätten till avsättning till investeringsfonder. Här föreslår man den ändringen att 40 procent av de avsatta medlen måste insättas på konto i riksbanken. I stället föreslår man en automatisk rätt för företagen att efter fem årsförlopp få disponera en tredjedel av de avsatta medlen. Då det gäller pensionsstiftelser har kommittén inte endast haft i uppdrag att undersöka skatteregelnas konjunkturpolitiska effekt utan även göra en översyn över gällande bestämmelser. Man föreslår här att det skall införas en permanent övre gräns för rätten till avsättningar som innebär att avdrag får ske till dess stiftelsens förmögenhet motsvarar de pensionskostnader som belöpet på beskattningsåret och tidigare år. Företagen skall liksom hittills ha full frihet att investera de avsatta medlen i den egna rörelsen utan att lämna särskild säkerhet. Detta skall emellertid endast gälla aktiebolag och därmed jämställda företagsformer under det att handelsbolag, kommanditbolag och enskilda firmor kontant måste överföra medlen till stiftelsen. Stiftelsen får dock placera medlen i form av lån till företaget. En nyhet är att huvuddelagare i ett familjebolag inte får rätt att utnyttja en pensionsstiftelse för egen eller efterlevandens pensionering.

Kommittén vill också introducera den nyheten i vår skattelagstiftning att

aktiebolag, ekonomiska föreningar, ömsesidiga försäkringsbolag och sparbanker skall få rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt dra av förlust som uppkommit ett år från vinst som uppstår under ett följande år. Förlustavdraget skall få göras inom en tioårsperiod och förutsätter bl. a. att även förluster i fortsättningen måste fastställas och godkännas vid taxeringen.

Enligt direktiven torde den av kommittén företagna översynen av skattelagstiftningen inte i och för sig leda till en ökad skattebelastning för företagen. Kommitténs majoritet anser inte

heller att de föreslagna förändringarna är av den art att de föranleder en omprövning av skattesatserna för aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Kommittén har inte varit enhällig utan två av medlemmarna har på viktiga punkter reserverat sig. De anser att man inte bör utforma lagstiftningen efter de krav som kan resas i ett utpräglat högkonjunkturläge utan efter som de anser mera normala förhållanden. Härigenom motsätter de sig både inskränkningarna i den fria avskrivningsrätten och den skärpta varulagervärderingen.